

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 „ — „
Negyed évre	1 „ 50 „
Egyes szám ára	6 kr.
Külföldre egy évre	8 frt. — kr.

Ezen lap megjelenik
hetenként kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap,
a csikmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

Hirdetések közlési díja:
minden egy hasábos 1 garmond
sorért vagy annak terfogataért
4 kr. s minden egyszeri közlés
után 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyiltér“ rovatban
közlendő cikkek soronkin
10 kr. díjért közöltetnek.

SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SOMLYÓN:

Móricz Gyula szerkesztő lakásán.

KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségekben, az előfizetések, hirdetmények, nyiltéri cikkek, stb. a kiadóhivatalokban fogadtatnak el.

Felhívás előfizetésre

a „Székelyföld“ 1884. évi folyamára.

A „Székelyföld“ című közgazdasági társadalmi és szépirodalmi, hetenként jelenlegi nagyságában 2-szer megjelenő hirlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre	6 frt — kr.
Fél évre	3 frt — kr.
Negyed évre	1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre	8 frt — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadtatnak.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyúttal t. előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében zavart ne forduljon elő.

Előfizetések elfogadtatnak Kézdi-Vásárhelytől a kiadó-hivatalban, Csik-Szeredán Szabó Albert könyvnyomdájában. Az előfizetési pénzek vidékről — legelőszerebben posta-utalvánnyal — Kézdi-Vásárhelyre, lapunk kiadó-hivatalába küldendők.

A „Székelyföld“ kiadó-hivatala.

Az erdők hatása és állapota minálunk.

Csik-Somlyó, 1884. július 15.

Európa összes államaiban első helyet foglal el manapság a fatermelés, illetőleg az erdőrendezés.

Csikmegye törvényhatósági bizottsága az elszigeteltség dacára jó korán belátta, hogy az erdőrendezésnek s ebből kifolyólag a fatermelésnek mily nagy fontossága van e vármegyében

A „Székelyföld“ tárczája.

A hus- és növény-étkeknek az emberi test táplálására vonatkozó feltételeiről.

Irta Dr. Hoh Tivadar.

(Folytatás.)

Az emészthető étkek sorában első helyet foglalnak a szárnyasok közül a csibék és galambok, az emlős állatok közül a borjú-hus, míg ellenben a sertés- és ürü-hus a gyomorra nézve nyomást okoznak; a tehén-hus körül-belől a középhelyet foglalja el. Vaddisznó-hus, dús zsírtartalmánál fogva, ha czélszerűen elkészítetik, gyengébb szer-veket is ajánlható, miután minden háborítatlan szabadságban élő állatoknál a maradványba átmenő husanyagnak savany, víz- és szén-anyagokból összetett izomállománya a legpiquantabb ízlelésnek is megfelelő.

A halhus a legmegemészthetlenebb étkek közé tartozik, mivel a sok villanyt tartalmazó kövér-ség annak feloldását megakadályozza és nagyon könnyen oly csomókat alkot, melyek változatlanul maradnak mindaddig, míg azokat a nedvek teljesen átjárják.

A rugékony, főzés által folyóvá tett

Ujabb időben — így ír az „Erdészeti Lapok“ 1. évi júniusi füzeté 555. lapján — a francia államerdők kezelő-sége mindent megtesz, hogy a nevelendő különféle faemek magzúkságát magában az országban nyert maggal fedezhesse. E végből a famagvakat, de mindenek fölött a fenyveseket, a hazai erdőkben nagy mérvben gyűjteti, kiváló gondot fordítván a havasi fenyő magjára.

Hamár egy évszázadon belül nagyjaink, tudósaink, uracsaink, nyelvészet, irodalom, divat és konyhaszat terén mindent elfogadtak és követtek, mi francia volt: illó és igazságos, hogy egy század múlva népünk is megtanulja a francziától az erdőt becsülni.

Megyénk az éjszaki és éjszak-keleti sovány áramlatoknak annyira ki van téve, hogy ha a keleti és nyugoti oldalon felemelkedő, de már pusztuló félben levő rengeteg erdők a levegő változásait nem mérsékelnék, — nem teremne a buza, törökbuza és gyümölcsök, nem volna, a mi a vizek áradásait megakadályozza, melyek az erdőpusztítással napokint fenyegetőbbekké válnak. Az erdők fogják fel az éjszaki tenger felől jövő hideg szeleket, melyeket mi már tisztított állapotban élvezünk; az erdőségek ragadják magukhoz a hóízvatarokat, melyek ezen több rekeszű vályuhoz hasonló völgyet egyetlen áramlat is teljesen tönkre tennék.

Helyesen mondja Smittenner német tudós: Die Wälder erscheinen als Schutzgewölbe des Lebens gegen die

vagy meglágyított, állás folytán kocsonya-állományává vált nyágyanyag, mely a legtöbb husnemnek alkatrészt képez, nem nagy akadályt gördít a szétválasztó folyadékok elé és csak a meghízalt állatokban oly gazdagon és más szervek feláldozásával s különösen az egészséges fejlődés rovására képződött kövér-ség önmagában korántsem megemészthető, hanem csak igen finom részletecskében kerül felvétel alá, megzavarja azonban a tiszta husanyagok megemészthetőségét, ha a túlságos zsíradék felszívása igen lassan és nem szabályszerűen megy keresztül; innen a sok gyomor-baj, melyet a kövér huseledek nem egészen jogtalanul rossz hírbe hoztak és melyek ellen használt szeszek legfeljebb azon esetben használhatnak, hogy azok a nehéz étel-maradványok gyors feldolgozására olykor-olykor jelentékenyen befolyanak.

A tej, melyet a természet a zsenge napokra is mint ideális tápszert előírt, a legjobban emészthető, ha csak igen nagy zsírvagy vajtartalom a fennebb jelzett rossz hatást nem gyakorolja. Az igen zsíros tejből készített sajt a gyenge testszer-vezetű embereknek nem is ajánlható, jóllehet kis adagokban az emésztő mirigyeket élénkebb tevékenységre ingerlik és e végett nem

feindliehen Gewalten der unorganischen Natur.

Az erdők biztosítanak bennünket a természet minden mostohaságai ellen.

Míg azonban a természet káros és veszélyes hatásait eltávolítják tőlünk, kétségtelen, hogy a források és patakok képződésére — melyek nélkül sem ember, sem pedig állat megélni nem képes — jelentékeny befolyással vannak. Ha nem volnának az erdőségek, szántóföldeinket a vízáramlat által lemosott homok teljesen elborítaná.

Már pedig Csikmegyében a hegyek tövében fekvő földek így is — nagyrészt — oly soványak, hogy azokat alig képes a szegény ember dédelgetni, de kellő táplálékadásról még csak szó sem lehet.

Mindezeket igen jól tudja vagy legalább tudhatná a székely nép, és mégis rendszeresen gyakorolja az erdőirtást, mint öröklött bünt, mely apáról fiúra, fiáról unokára és így tovább maradt hátra.

Pedig ha komolyan megfontoljuk a dolgot, mi nem vagyunk tulajd mosai az erdőknek, ha mindjárt a nevünkre is van az betáblázva, mert az erdők nemzetgazdasági szempontból csakis hűbizománynak tekinthetők, melyből az elsőbb szülött nemzedéknek csupán a haszon-élvezet áll rendelkezésére, az erdő állapotát pedig köteles az utódoknak változatlan állapotban hátrahagyni.

Már maga az anyatermészet úgy intézkedett, hogy az erdők egy ember-élet alatt teljesen ki ne fejlődjenek s így

ok nélkül használatnak a nagy vendégségek végeztével. A tojás fehérsége, ha főzés által megkeményült, mindaddig a gyomornedvek hatása alatt kell hogy álljon, míg teljesen feloldatik; azért a lágy vagy nyers tojás sokkal gyorsabban megemészthető; a különbség azonban a kettő között, tapasztalat szerint, nem igen nagy.

A növény-étkek közül a keményítő-s lisztartalmuk, mint kenyér, kalács, sütemények általán, melyekhez pityóka és répa használatnak, annál emészthetőbbek, minél inkább elő vannak készítve a szervezet működését más vegytani működésbe átvinni; ez pedig megtörténik pl. sütés és főzés által. Az izlés fejlődése folytán azonban a vajás tészták és zsírral készített pityóka-ételek által a gyakorlat megelőzte a tudósok fejtegetéseit.

A szűkebb értelemben vett növények, mint: főzelék, saláta, gyümölcsök, a belek által igen könnyen meggyőzethetnek s csakis a tápláló alkatrészeket felfogó sejtfalak némi ellentállását veszik igénybe; azért tanácsos főzés által elpuhítani s a fogak segélyével a belső résznek lehetőleg előre feldolgozni.

Hasonló módon áll a dolog a hüvelyes vetemények emészthetetlen hüvelyével, melyek a gyengébb gyomroknak annyi oknál-

a jelen nemzedék csak azt használja el, a mit az elődök hátrahagytak, ivadékaink pedig azt, mi tőlünk maradt hátra és így tovább.

Ez volna a természet rendelése s a józan ész követelményei szerint való helyes eljárás.

És mégis vak szenvedélyvel folytatja az erdőirtást a 10 éves gyermektől elkezdve a 60 éves agastyánig mindenki. A gyermek gyönyörködik, hogy mily gyorsan harapódzik a láng tovább és tovább, és élvezetet talál abban, ha egy rengeteg erdőt semmivé tehetett; az agastyán meggyújtja a fát, mert így kiszárad és levágható lesz még akkor is, ha az erdő tilalmas, továbbá mert annak helyén valamikor egy maroknyi fűtermést remél.

Pedig évtizedek telnek el, míg egy letarolt erdő legelővé válik, és századok alatt sem fog ezen mesterséges legelő annyit teremni, hogy az elpusztított erdő értékével felérjen.

Háborítlanul gyakorolható mégis az irtás mestersége, nem azért ugyan, mintha erdőfelügyelők nem volnának, — mert talán még igen nagy számban is vannak, — de nem képesek vagy nem akarják kötelességük fontosságát átérzeni, hanem a helyett reggeltől estig és estétől reggelig vadásznak, mert azt hiszik, sőt teljesen meg vannak győződve arról, hogy a fegyverhordozási engedély egyszersmind szabad vadászati engedély is.

Eljött már az idő, hogy magunkba

küli kellemetlenséget és nyomást okoznak, hogy e miatt soha sem kellene elfeledni s voltaképen azokat csakis áttörve kellene élvezni.

Ha a növények és huseledek emészthetőségét összehasonlítjuk, egyenlő viszonyok között előbbiek utóbbiak felett nagy előnyvel bírnának, ha nem kellene visszamlékezniük, hogy valamely étel vagy ital, miként a hirtelen lenyelt víz, gyorsan és könnyen megemészthető, a nélkül, hogy képesek volnának abból magunkat kielégítőleg ellátni, mert a már említett és szükségesképen megkívántató tényezők másodika hiányzik.

A vérnek és szerveknek legfontosabb alapja oly anyagokat alkot savany, víz, szén-sav és légenyből, kén és villanyból vegyületen, mi a vegyészek állítása szerint a tojás fehéré alkatrészeivel azonos és azért hossz-szas gondolkodás nélkül ezen általános névvel: tojásfehérnye, jelezhető.

Miután a testszer-vezet nem képes ezen lényeges alkatrészeit teljes sértetlenségükben megtartani, vagy lassu fogyasztásuk közben önmagától pótolni, vagy csak az elemek gyors anyagától teljesen szabadá tenni, elkerülhetetlen szükséges, hogy tápszereinkben ezen tojásfehérnye benn foglal-tassék oly mértékben, miként azt a test az

szálljunk és megfontoljuk, mily drága kincs az erdő, mely egy kis lelkiismeretes felügyeleten kívül semmi más művelést nem igényel és oly sokoldalú hasznót nyújt az azt bíró lakosoknak.

Ez pedig annál kívánatosabb, mert az állami erdővásárlást tárgyazó 1884. évi XXVI. törvényezikk értelmében, mely június hó 5-én szentesítést nyert és június 18-án az „Országos Törvénytar”-ban kihirdettetett, az állam az egyeseket úgy mint községeket jobb gazdálkodásra kényszerítheti.

Felállított az erdőrendezési hivatal is, melynek közreműködésével nemsokára sokkal nagyobb mértékben használhatjuk az erdőket, mint eddig és mégis folyton fejlődő és virágzó állapotban fognak lenni erdőink.

Ezekről közelebbi alkalommal külön fogunk megemlékezni; addig is kövessük áldást hozó tanácsait és legyünk több figyelemmel az erdőkre.

Szerecsen.

Külföld.

Milán szerb királyt Ferencz József ő felsége, mint a belgrádi hivatalos lap közli, meghívta, hogy a hadgyakorlatokra jöjjön el. A szerb király köszönettel fogadta a meghívást. A félhivatalos Videto pedig azt közli, hogy a belgrádi román követ tudatta Milán királylyal és a külügyminiszterrel, hogy a román király anguszthus hó közepe táján látogatást szándékszik tenni a szerb királyi családnál Belgrádban. E hír Belgrádban általános meglepetést keltett.

XIII. Leó pápának egy nyilatkozatát közli a Germania, melyet a szent atya a berlini péterfillérek átadása alkalmával tett. XIII. Leó azt mondá, hogy ő nem kíván egyebet, mint szabadságot a katolikus egyház számára, hogy klérusát a maga elvei szerint nevelhesse s belügyeit maga vezesse. E kívánságához — úgy mond — ragaszkodnia kell, mert lelkipásztorság és a papi fenhatóság egyedül az egyházat illeti. Ámde — tévé hozzá — nekünk semmi engedményt nem akarnak tenni, rabszolgaságban akarják tartani az egyházat.

Kairóból jelenti a Reuter-ügynökségnek egy távirata, hogy Asszuánból odaérkezett jelentés szerint a dongolai mudir a máhdi által kinevezett emírnak kiáltatta ki magát és seregével Vádi-Halfa felé nyomult. Egyáltalában az egyiptomi helyzet válságos voltáról a Felső-Egyiptomot beutazott Claude Vincent következőleg nyilatkozik: Egyip-

tom helyzete sokkal komolyabb, semmint Angliában gondolják. E pillanatban ugyan rövid ideit szünet van, mely azonban csak a ramadán-ünnepnek tulajdonítandó, a mely idő alatt a máhdi felfüggeszti hadműveleteit. De rövid idő múlva ki fog törni a vihar s az angoloknak ugyancsak harcolniuk kell majd, hogy az országban megmaradhassanak. Alig lehetne fogalma az embernek arról, hogy ez országban mennyire gyűlölik az angolokat. Gyűlölik őket — először mert keresztények, aztán mert idegenek s harmadszor mert két évi ottlétük alatt senkinek, még maguknak sem tettek jót. Mindenki gyűlöli őket, Nubár pasától le az utolsó emberig. Nincs olyan mecses Kairóban és Alexandriában, a melyben az igazhívókat ne figyelemzetnék, hogy készüljenek boszút állani a hitetleneken. Mindegyik, a deltában ép úgy, mint Felső-Egyiptomban, várakozó magatartást foglal el a nép. A máhdi előnyomulását várják, kiről azt hiszik, hogy sokkal erősebb az angoloknál.

K.-Vásárhely, 1884. jul. 14.

Valóságos emberirtás az, mi Kézdi-Vásárhelyt a közegészségügynek kritikán alul való állapota miatt végbemegy — mondá a megyei közigazgatási bizottság közelebbi gyűlésén Molnár Józsiás, városunk egyik igen tekintélyes és értelmes polgára. Mondhatta volna: K.-Vásárhelyt a cholera-nak egy szelidebb neme állandóan uralkodik. Gratulálunk ő neki, hogy erélyes sürgetésével, a helyzetnek hű leírásával, a közegészségügynek ázsiai állapotú, de találó esetelésével felhívta s sürgős intézkedésre serkentette az erre eléggé illetékes közigazgatási bizottságot. Reméljük, hogy az alispán ur ő méltósága erélyes és igazságos közbelépésének sikerülni fog e város népességének visszaadni azt, a mit a gondviselés ingyen ad s a mi az életnek s az egészséges fejlődésnek legfőbb feltétele: a tiszta levegőt és tiszta vizet.

Mert hát kérjük: nem olyan adófizető polgára-e e városnak és e hazának a keleti és nyugati kertmege utczák lakossága, mint e város többi népe? Vagy nem olyan jogilleti-e meg a szala-utczának lakóit a köztisztaságot illetőleg, mint a Zsigmond-tér lakosait? Vagy miért kelljen a kisedővóba járó 250—280 gyermeknek a járványos betegségek csirait terjesztő, megbűzhödt mosások levegőjét színi?

Valóban éppen most, midőn a cholera-hírek mind aggasztóbbak, önkéntlenül előtérbe tolnak eme kérdések. Mi nem hibáztatunk senkit, csak constataljuk a helyzetet s igazságot kérünk attól, vagy azoktól, kik erre hivatvák.

Bármily bölcs vagy, sok oly dolog van, mit nem tudsz.

Mennél kevesebbet beszélj magadról. Nincs szebb a világon a szerénységnél. Az irigység engesztelhetlenebb a gyűlölségnél.

A lélek szépsége emeli a test szépségét. Lehetetlen mindenkinek tetszeni.

A három legnehezebb dolog ez: a titkot megtartani, a sérelmet elfelejteni és a szabad időt jól felhasználni.

Az a valódi bölcs, a ki kötelességét elsőbbséggel tartja gyönyörűségéinél.

A fiatalok tanulás gyümölcseit az öregségben szedjük.

A hízogók azok költségén élnek, a kik őket meghallgatják.

Nyájas szó, s kalap a kézben, nem kerül semmibe, s jó a közéletben.

Hogy szabadulni lehessen, legyen miből megélhess.

Szeretni semmi, szerettetni minden. A kérkedők nem nagy cselekvők.

A távollévőknek soha sincs igazuk. Az ember hajlandó gyalázni azt, a kitől fél.

(R. J.)

Jól tudjuk azonban mi azt is, hogy ez nem hólyag, hogy fel lehessen fújni. De ezért megtenni annyit, a mennyit a létező viszonyok között lehet is, kell is — jogunk van kérni és sürgetni. Éppen azért kérjük a t. polgármester urat e város jól felfogott érdekében; kérjük a fenyegető cholera-ra hivatkozva, hogy a közbizottság érdekében ama bűzhödt kifolyásokat, mint melyek a két kertmege-utca, az óvoda előtti tér s más helyeken oly dögleletes büzt terjesztnek, takarítsa ki. A ronda mellékutczákban felgyült trágya-dombokat hordattassa el s a piaci éretlen gyümölcsök árulását szigorúan tiltassa el. Ugy tudjuk, ez a belügyminiszter közelebbi rendeletében szigorúan van hangsúlyozva; meglehet, ezt kidobolás útján közhírré tették; meglehet, ez ügyben intézkedés is van téve, csak nincs foganatja.

S végül: vajjon a közegészségügyi bizottságnak összegyűjtése s esetleg, mint a törvény is rendeli, járványbizottsággá alakítása felesleges volna-e? Ugy hisszük: nem. Ne várjuk nyakunkra a bajt, előzzük meg, a mennyiben ezt tehetjük; ezt parancsolják az erkölcsi és világi törvények.

i. ő.

Minő befolyása van a rossz házi nevelésnek az iskolára és a társadalomra?

Irta M. Székely János.

(Folytatás.)

II. A rossz házi nevelés káros befolyással van a társadalomra; mert:

1. A közérkölciség hanyatlását, a corruptio terjedését segíti elő.

A kiszemét nem hunyja be és fülét nem dugja be, az csaknem naponként lehet szemés fültanuja annak, hogy a szülők gyermekeik előtt egymást mily válogatlatlan, a legalsabb emberek jellemzésére használni szokott kifejezésekkel illetik s a legutóbbi káromkedéstől sem riadnak vissza; nem gondolván meg, hogy míg egyfelől azáltal gyermekeik szeméremzetét tompítják el, másfelől azon aljas szavak használására őket is akaratlanul felhatalmazzák; pedig: „Az értelmet ugy is eléggé foglalkoztatják az iskolában, de két dolgot: a kedélyt és a gyöngédséget, hazulról kell a gyermeknek hoznia, mert nincs iskola, a melyben ezt elsajátíthatná” — írja Dr. Csernátóni Gyula. Sőt — fájdalom! — néha beszámíthatatlan részeg állapotban, még magukat műveltnek tartó házastársak is, gyermekeik személatára verekednek; természetesen mindig a gyengébb fél, a nő elpáholásával végződik. Az ilyenekre vonatkozólag mondja Lederer A., hogy: „A példa-adás legnagyobb hibája, hogy utánzásra nem méltó, mert a gyermeknek gyakran a családi körben sokat kell látni és hallani, a mi rut, illetlen, aljas és erkölcselen.” Más helyett: „Ha a család benső kötelékei lazulni kezdenek, ha itt az erkölcsösség romlásnak indul: akkor az iskola, az egyház és az állam feladata, a családba a szellemet, erőt, egészséget és erkölcsiséget, a mennyire lehet, visszahelyezni. De az ily intézkedéseknek jókor kell történniök, mert ha egyszer a testi, szellemi és erkölcsi betegségek már igen nagy számú családokat elragadtak, akkor hiába minden segítség; sem az iskola, sem az egyház, sem az állam nem lesz képes a nemzetet a sülyedéstől megmenteni.”

Korunkban az erkölcsiség rovására egy veszedelmes divat, mondhatni betegség, kezdett lábra kapni. A nő azt tartja, hogy ő lenézett személy, a társaságban alsóbbrendű egyéniség, ha nincs széptevője. Szerez. Levetteki nőiségét, elfeledkezik, hogy feleség és anya, de a gyermekek előtt mindent nem titkolhat el; éles a kis gyermek szeme; a látottakat megjegyzi s nagy korában, ha lány, rá is illeni fog: „Milyen volt az anya, olyan a lánya”; mert „Bármint mondjon az anya leányának, azáltal el fog törődni, mit a leány tőle azzal ellenkezően tenni lát.” (Fenelon.) E betegségtől a férfiak sem mentek. A férj a házon kívül, a nő azon belül is, kívül is, élük világukat, pedig: „Minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs,

mely ha megvész, Rómá ledől s rabigába görbed” — mondja Berzsényi. A gyermek ebbe a világba bele éli magát, ilyené formálódik s az új nemzedék a közérkölciségnek nem öre, hanem megtámadója, tovább sülyesztője lesz, mert: „Az emberi természetnek minden figyelmes lélek által felismerhető törvénye az, hogy azok, kik előtt a nemesebb gyönyörűségeket el vannak zárva, a nemtelenekbe sülyednek alá; azok, kiknek rokonszenves örömeik nincsenek, önző örömeiket keresnek” — írja Spenczer H.

A rossz, illetőleg gondtalan házi nevelés szüli az erkölcselenséget, babonát és a boszorkányok, kísértetekről való félelmet. Ebbe a szülők könnyelműségük által következőleg nevelik bele gyermekeiket. A férfiak és nőcselédnek nem tiltják a legszigorúbban meg, hogy minden aljas tett, vagy kifejezés, vagy kísértetekről való beszélgetéstől tartózkodjanak. Ezek aztán versenyre kelnek, hogy a kis fiut vagy leánykát melyik tanítsa aljasabb kifejezésekre. A szülők hallják s a legtöbbször egyet jót nevetnek rajta s marad továbbra is minden úgy, a mint volt. Mások meg kísértetekkel, lidérczekkel ijesztgetik a lelketlen dajkák a kiscsinyeket, hogy elaludjanak s nekik idejök legyen kedvesükké négy szem közt turbékolni, míg a szülők a bálból haza jönnek. Ilyen rossz házi neveléssel aztán a jövő nemzedék sem lesz különb, mert a mult anyja a jövőnek. Ezt tudni, semmi próféta tehetőség nem kell, hiszen br. Eötvös szerint is, „ha a jövőt tudni akarjuk, akkor kalauzul a jelen és a multat kell, hogy használjuk.” Ez pedig szebb kilátásra nem jogosít fel.

A részegség és pálinkaivás túlságos mértékben való használása s ennek következtében a testi és lelki elsatnyulás is a legnagyobb részben a rossz nevelés kifolyása. Szem- és fültanuja voltam igen sokszor, hogy a falusi ember már a bölesötől kezdve szoktatja kisedét a pálinkaivás el-sajátítására. Sőt megbotránkozással láttam, hogy a kisedet csak azért részegítették meg, hogy a nagy kamaszok mulathassanak rajta. A szeméremzet hiánya, a korán felkeltett bujaság, s a pálinkaivás miatti elsatnyulás okozza, hogy néhány év múlva — ha a dolgok úgy haladnak — lesz egész vármegye is, mely egyetlen egy katonának való ifjút sem fog előállíthatni. Hogy tehát a mai társadalmat a közérkölciség meglazulása, az erkölcselenség terjedése, a családi szentélynek erénytelenséggel való megfertőztetése jellemzi: az az elmondottakban leli magyarázatát.

(Folyt. köv.)

A kolera.

A Nagyváradhoz félóránnyira fekvő Nagykereki községben, mint az „Egyetértés”-nek jelentik, pénteken koleraeset fordult volna elő halálos véggel. Az esetről hivatalos jelentést tettek Bihar megye alispánjának. Remélik, hogy csak kolera nosztras forog szóban, a mely szörványosan minden nyáron jelentkezni szokott.

A vész folyton uralkodik. A járvány színhelyéről érkező hírek szomorú képet nyújtnak a helyzetről.

Marseille, jul. 11. Itt csütörtökön déltől pénteken délig hatvanöt kolera-beteg halt meg, nagyrészt asszonyok. A mai nap folyamán 38 ember esett áldozatul a kolera-nak. Marseille egészen ki van halva, mivel még a szegény emberek is menekülnek.

Marseille, jul. 12. Ma reggeltől estig negyvenhárom kolera-halott. A kikötőmunkások megjelentek a városháza előtt s munkát vagy kenyeret követeltek. A maire megígérte a gondoskodást. A nemzeti ünnep alaptól 10,000 frankot a szűkölközőknek adnak.

Páris, jul. 12. Tegnap este óta Marseilleben összesen 63 és Toulonban 22 ember halt el kolera-ban.

Páris, jul. 13. Tegnap estétől ma délelőtti 10 óráig Marseilleben huszonegy és Toulonban huszonegy ember — köztük egy apáca — halt meg kolera-ban.

elhasznált részek pótlására igényeli. Ezen anyag a növényekből nem hiányzik; a gabona-nemek és hüvelyes vetemények meglehetősen mennyiségben, kerti vetemények (zöltségek), gyümölcsök, repafélék és a pityókafajok már csekélyebb mennyiségben tartalmazzák.

(Folytatása következik.)

Franczia közmondások.

Jobb az Istenhez fordulni, mint az ő szentjeihez.

Ha az ördög megvénült, remetévé lesz. A vakok országában a félszeműek a királyok.

A felezifrázott számár nem hagyja el az orditást.

Ki megesz a király tojását, száz év múlva kiadja a tollát.

Kend be zsirral a paraszt csizmáját, azt fogja mondani, hogy elégetted.

Ajándékba kapott lónak ne nézd a száját.

A jó róka nem eszi meg soha a szomszédja majorságát.

Kinek diója van, megtöri; kinek nincs, ezt nem teszi.

Erő ellen mit sem ér a bátorság.

Páris, jul. 13. Toulonban rosszabbra fordult a helyzet; ma 144 kolerabeteg közül 30 halt meg. Marseillen ma 63 halott volt.

Lyon, jul. 12. Damon hentes tegnap reggel kolerába esett és este 5 órakor meghalt. Remélik, hogy ez eset csupán szórva-nyos jellegű volt.

Szinészet.

Kedden, f. hó. 15-én „Budapesten“, Schweitzer után németből átültetett vig-játék adatott Lendvay, a társulat ezen törekvő, tehetséges tagja jutalmára, kevés számú közönség előtt. Mi az e fajta, német-ből toldozott-foldozott Schweitzer-Rosen-féle darabok cultiválásának, mint még e helyen kijelentettük, egyáltalán nem vagyunk bará-
rái, lévén csaknem minden erkölcsi tanu-ság nélküli, izetlen, émielygős dolgok hal-maza, melyekben tartalom vékony, cselek-vény, alakok, jellemek, helyzet stb.-ről ko-molyan szólni sem lehet.

Maga az előadás is egy kissé vontatott volt. Lendvay (Békési csikszéki birtokos) egy papushósti személyesített, bár ez-
uttal nem elég élénken, de találóan, ügye-sen, a mint föle már megszoktuk; a kis számú közönség többször megtapsolta, ki-hívtá. (Szép, de gyenge jutalom, bizony.) Fábriánné (Békésiné) tulszai, szertelen kapkodásai miatt, játéka iránt nem tudta a rokouszenvet felkelteni. Leővey (Pethő G.) ügyes katona volt, de szerepét most sem tudta. Várady Ibolyka (Borosa) élén-
ken, jó kedvvel játszott, a III. felv. énekelt coupletjeért zajosan megtapsolták. Várady Rózsika (Paula) kis szerepében ma is, mint mindig, kedves, szeretetreméltó volt. Várady Emma (Laura), Hegyi (Veisz), Albisy (Zágoni) elég jól játszottak.

Még csak 3 előadása lesz a társulat-nak ez alkalommal minálunk. Csütörtökön a „Szomszéd uram kakasa“ Lukácsy népszínműve, szombaton Várady Rózsika, a társulat egyik legszorgalmasabb tagja ju-talmára egy hatásos dráma kerül színre, me-lyet a jutalmazandó iránti tekintetből is me-
legen ajánlunk a közönség jóindulatu figyel-mébe.

Apróságok.

— Lapunk kézdivásárhelyi szerkesztője fűrdőre menvén, távolléte alatt a szerkesz-tői tisztet M. Székely János közs. isk. igazgató ur volt szíves elvállalni.

— Bálint László kézdi-orbai kerületi alesperes, bereczki plebános urat az egyház és közoktatás terén szerzett érdemei elisme-résül Ő felsége a király a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki. Gratulálunk e megérdemelt kitüntetéshez.

— Huszonötves írói jubileumot tartott Imecs F. Jákó gymn. igazgató f. hó 13-án Csik-Somlyón. Jelen volt a „Székelyföld“, „Székely Nemzet“ szerkesztője, a „Hermannstädter Zeitung“ csiki levelezője, a házi gazda számos barátja, Brassóból és Nagy-Szebenből néhány vendég, kiket a véletlen éppen ezen alkalommal hozott Cs.-Somlyóra. Az összejövetel czímét senki sem tudta és mindenkit meglepett, midőn az ebéd alatt a házi gazda vendégeire emelt pohárköszön-tésében az összejövetel czímét felfedezte. Egymást követték a szebbnél szebb pohár-köszöntések, melyekben P. László Polikárp szt.-ferencz-rendi tartományfőnök és Imets F. Jákó folyton versenyeztek. Az ünnepély igen kedélyesen folyt le s csakis a reggeli órákban ért véget. Az ünnep hőse 25 évi írói működését egy 15 ivre terjedő költői el-beszélesben örökitette meg, mely időrendben feltüntetni mindazon nevezetesebb munkákat, melyek a 25 év lezajlása alatt napvilágot láttak. Érdekes volt azon mozzanat is, hogy a gymnasium csikszeredai és somlyói növén-dei, mintegy 12-en, az ebéd alatt megje-lentek s közülök egy 7. osztályos növendék prózában, egy 3. osztályos pedig versben köszöntötte az intézet igazgatóját 25 éves jubileuma alkalmából. Mi sem mulaszthat-juk el, hogy e helyen is örömlünket kifejez-zük a felett, hogy Imets F. Jákó ur már 25 éve szerzi az irodalom terén a babérokat és tisztá szívből kívánjuk, hogy még 25 évig szolgálhasson a köztügynek és irodalomnak és gyarapithassa érdemeit, melyekben már eddig is dús-gazdagnak mondható.

— **Erkölcsei elégtétel.** Folyó hó 6-án a kézdivásárhelyi ref. egyház keblti tanácsa megbotránkozásának és sajnálatának jegyző-könyvileg adott kifejezést azon orvttamadás miatt, mely szerzetett nagypapját tiszt. Szé-kely János urat f. hó 12-én kereszteleből hazamenet oly brutálisan megsértette. Osz-tozunk az egyháztanács felfogásában és tel-jesen helyeseljük azt; mert ha áll, — a mint hogy áll is — hogy nincsen városunk-ban oly human intézmény, melynek létre-jötté és felvirágzásában Sz. J. urnak része nem volna; ha nem hunyunk szemet azon igazság előtt, hogy ő egész életét e város-jának, felvirágztatásának szentelte: ak-kor e város minden egyes polgára a köte-les tisztelet és elismerés adóját kell, hogy illetővel szemben lerőjja. Az egyháztanács eljárását — hisszük — más testületek is kö-vetni fogják.

— **Az ipariskola költségvetése.** Jágócsi Péterffy József min. biztos egy köriratában felhívja Kézdi-Vásárhely város tanácsát, hogy az ipariskola felügyelő bizottságával egyetértőleg az ipariskola költségvetését legkésőbb f. évi aug. 31-ig, közvetlenül hozzá terjessze fel. E köriratában figyelme-zeti a városi tanácsot, hogy az új ipartörvény értelmében az ipariskola költségeinek fede-zésére — ha arra szükség lenne — 2% köz-ségi pótdadó is szedhető. Tudomásunk szerint az ipariskola költségeinek fedezésére a ki-látásba helyezett államsegélyen kívül még csak 100 frt szükségeltetik, ha az eddigi tan-díj, beíratási czimen — a mit hiszünk is — meg fog maradni. E 100 frt fedezésére leg-hivatottabbak s legilletékesebbek maguk az ipartársulatok volnának, mert az ők érde-kükben áll fenn az ipar-iskola; azonban — tisztelet a kivételeknek — az ipartársula-tok többségének eddig mutatott szűkkeblű-sége ezt teljes reménnyel binnünk nem en-gedi, de arról meg vagyunk győződve, hogy a képviselőtestület a város pénztárából in-kább kifizeti a hiányzó 100 frtot, mintsem 2% pótdadót rőjjen e város lakosságára.

— **Vizsgálat.** Julius 13-án a felső-nép-iskola egyik termében tartatott meg a vizs-gálata azon négy — különböző felsőnépisko-lai — tanulóknak, kiket a lefolyt isk. évben a latin nyelvre privátim Baló László tani-tott. Valóban örömmel hallgattuk a tanulók szabatos, correct feleletét, s öszintén gratu-lálunk B. L. urnak a felmutatott szép ered-ményért; egyszersmind ajánljuk e körül-ményt azon szülők figyelmébe, kik gyerme-keiket a gymnasiumi rendszer szerint s egy ideig mégis a felső népiskolában akar-ják taníttatni. Vajha megérnék már, hogy a város képviselőtestülete erélyesen oda mű-ködjék, hogy tanműhelylyel s latin nyelvi külön tanfolyammal polgári iskola állittat-nék a jelenlegi felső-népiskola helyébe! — Megemlítjük még, hogy a jelzett vizsgálat után a hallgató közönség Török Bálint urnak kertjében egy oly élvezetes estét töl-tött, melyre a jelen voltak minden tagja éde-sen fog visszaemlékezni. Öröndetes, hogy olyan mivelt egyének, mint T. B. ur és az ő kedves neje, e város társadalmi életét felvillanyozzák s annak új irányt adnak.

— **Kézdi-Vásárhelyt a Várady F. szin-társulata** még csak 3 előadást fog tartani. Csütörtökön a „Szomszéd uram kakasa“ Lukácsytól, szombaton a tehetséges Vá-rad y Rózsika jutalmára egy kitűnő dráma, a „Szerencse gyermeke“ kerül színre, vasárnap fejezi be a társulat előadásait „Czigány Panna“ czimű új népszínművel. Ajánljuk a még hátralevő előadásokat a közönség szíves pártfogásába.

Irodalom.

Előfizetési felhívás

„A közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt ki-hágások kézikönyve“ cz. a megjelenendő műre.

(Közigazgatási tisztviselőik, különösen szolgabírák, városkapitányok, joggyakornokok és községi elő-ljárók használatára a fennálló törvények, szabály-és kormányrendeletek, ministertanácsi határozatok és kir. kuriai döntvények alapján összeállította Geréb Béla szolgabírósegéd; kiadja Szabó Albert nyomdatulajdonos Kézdi-Vásárhelyt.)

(Vége.)

VI. A fennállott cs. kir. helytt. által 1857. évi márczius hó 6-én a tolonczügyre nézve kiadott szabályrendelet.

VII. A m. kir. belügymin. 18,613—1881. számú rendelete a könyöradomány-gyűjtés szabályozása tárgyában.

VIII. Min. utasítás a határszéli közsé-gekben az 1874. 20. t.-cz. 14. szakasza alap-ján létesített marhatörzskönyv vezetésére és ellenőrzésére hivatottak számára.

IX. Az utrendőrségi szabályok meg-tartása tárgyában a m. kir. közmunka- és közlekedési minster által 13,998—1871. sz. a. kiadott rendelet.

X. Az italméresi regalejog gyakorlata s az e részben feltermülő kihágások esetei-ben követendő eljárás szabályozása tárgya-ban kiadott 59,560—1876. sz. m. kir. belügy-ministeri rendelet.

XI. A 14,981—1877. számú m. kir. bel-ügyministeri pótkörrendelet az italméresi jog gyakorlata vonatkozólag.

XII. Az approbata és compilata con-stitutionak az italméresi regale-jog gya-korlata elleni kihágásokra vonatkozó intéz-kedési.

XIII. A m. kir. belügymin. 57,627—1879. sz. körrendelete a borhalmítások meg-gátlása céljából fogantatandó vegyelem-zésekhez szükséges bormustrák vétele mód-jának megállapítása tárgyában.

XV. A zálogházi közvetítés szabályo-zása tárgyában a m. kir. földmívelés-, ipar-és kereskedelemügyi m. usternek 15,311—1881. számú rendelete.

XVI. Rendelete a bel- és igazságügyi ministeriumoknak 1860. január hó 30-áról egy bites mezővédszemélyzet kirendelése és a mezei károk iránti eljárás tárgyában.

XVII. Szabályrendelet az állatok járványvályái (himlő, lépdög vagy telyog, száj- és körömfájás, marhák tüdővése, szar-vasmarhák vérhas- vagy ugynevezett hagy-máz-járványa; juhok vízkórsága, métye és ferges tüdővése; lovak taknyósága és bőrférge, rüh és veszettség stb.) alkalmával po-litikai hatóságok, orvosok, sebesek és állat-gyógyászok, valamint helybeli előjárók ál-tal követendő eljárásról s azok folytán te-endő állatgyógyrendőrségi intézkedésekről. (32,592—1859. sz. belügymin. szabályrend.)

XVIII. Az 1879. 31. t.-eziknek az er-dő-rendészeti áthágások és erdei kihágások eseteiben követendő eljárásra vonatkozó in-tézkedési.

XIX. 35,839—1881. számú belügymi-nisteri rendelet az erdei kihágások tárgya-lása iránt.

XX. Utasítás a közigazgatási bizott-ságnak erdőrendészeti ügyekben való eljá-rására.

XXI. Katonai karhatalom használása iránti 1962—1876. eln. számú h. min. kör-rendelet.

XXII. Katonai karhatalom igénybe-vétele alkalmával követendő eljárás (66,388—1882. számú m. kir. körrendelet.)

XXIII. Az új ipartörvénynek az ipar-hatóságok és az eljárásra vonatkozó intéz-kedési.

A 23—24 ivre terjedő mű ára füzve előre megrendelve 2 frt 80 kr, bolti ára ma-gasabb leend. A megrendelés, akár levelező-lapon is, de mindenesetre a megrendelő sa-játkezzi aláírásával, legkésőbb folyó évi július hó 25-ig a szerzőhöz (Geréb Béla háromszékmezei kézdi-járási szolgabírósegéd Kézdi-Vásárhelyt), vagy alulírt nyomdatulajdonoshoz inté-zendő. A megrendelt példányok a pénz elő-leges vétele után bérmentve, elleneset-ben pedig utánvét mellett bérmentet-lenül küldetnek meg. Tisztelettel kérem az aláírási ivenek érintett határidőre való visszaküldését, hogy az esetleges megrende-léseknek azonnal elegendő lehessen tenni.

Szabó Albert,
könyvnyomda-tulajdonos.

Az «Ország-Világ» 28. száma szokott érdekes tartalommal jelent meg. P. Szath-máry Károly kedvelt regényírónk Havasok királynéja czimű regénye lebilincseli az olvasó figyelmét. Dalmady Győző szép köl-teménye A mai asszonyok, nagy hatása. Molnár György «Kis honvéd» czimmel egy esomó rajzot irt a 48-iki időből. Az orról Szakács Lajos szellemesen értekezik. A bécsi műtárlatról Kaposi Béla, a hét történetéről Erdélyi Gyula irt tárczát. Frankenburg Adolf arcképét hozza a jól szerkesztett lap, mely valóban megérdemli a sajtótól, hogy ne a szokásos hétköznapi módon szóljon róla, hanem méltassa ugy, a mint megérdemli. Ebben a számban is két új rovatot találunk, mely azt mutatja, hogy a szerkesztőség mindent elkövet a közönség igényeinek ki-elégítésére. Öreg és ifjú egyaránt élvezheti, pirulás nélkül olvashatja az ártatlan. Nem is csoda, ha olyan diskrét szerkesztője van, mint Degré Alajos. A Pallas irodalmi válla-lat által diszesen kiállított füzet előfizetési ára egy évre 10 frt, félévre 5 frt, évné-

gyedre 2 frt 50 kr. Mutatványszám kivá-natra ingyen és bérmentve küldetik. Elő-fizethetni legezelszerűben postautalvány-nyal az «Ország-Világ» kiadóhivatalában Budapest, gránátos-utca 6. sz. Kiadótü-lajdonos Pallas, irodalmi és nyomdai rész-vénytársaság.

Tusnádi fürdővendégek név-sora.

I.

Joan Draco magánzó, Bukarest. Prá-ger Zsigmond magánzó, Bukarest. Kalocsa Viktor m. k. táviratist, Budapest. Ferencz Dénes gépész, Brassó. Rappaport Pál gépész, S.-Szentgyörgy. Andreas Lehrer kereskedő, Medgyes. Feminger Károly szőcsmester, Brassó. I. Frenkel kereskedő, Bukarest. Strasser Lajos m. k. postahiv. f., Gyulafe-hérvár. Erzsébet Wieck nevelőnő, Bukarest. Elischer József tanker. igazgató, Nagy-Sze-ben. Csiki Lajos könyvkereskedő, Maros-Vásárhely. Miklós József kat. ker. igazg., Nagy-Szeben. Schuster József k. küldött. eln., Nagy-Szeben. Szalánczy Lőrincz k. küldöttégi tag, Nagy-Szeben. Fekete Fe-rencz k. küldöttégi tag, Nagy-Szeben. Ri-biczey Ferencz k. küldöttégi tag, Nagy-Szeben. Zathureczky József k. küldöttégi tag, Nagy-Ajta. Kispál Sándor orsz. f. adó bizotts. tag, Szőkefalva. Gábel Reisz ügy-nök, Budapest. Wilhelm Wellisch ügynök, Bécs. Artur Kampp ügynök, Maros-Vásárhely. Rappaport Jozéfa gépésznő, S.-Szent-györgy. Marinov Scholan gépész, Rustunk. Schönberger Jakab czipész, S.-Szentgyörgy. Bartos József czipész, S.-Szentgyörgy. Dr. Mihelys József h. husz. ezredorvos, Segesvár. Özv. Mihelys Sigmundné gyógyszerész, Zalátna. L. Stenner posztócsinálónő, Brassó. Martin Mirr kenyérsütő Brassó. Adólf Plek-ker gyógyszerész, Brassó. Özv Veres Jó-zsefné birtokos, Kolozsvár. Uincengo Jan-ciotti bankár, Galacz. Hadnagy Eszter bir-tokosnő. Dálnok. Jakob Khon kereskedő, Gy.-fehérvár. Lázár Májor kereskedő, Brassó. Helena Plechner bányafőnök, Balánbánya. Vacad Michel nyug. főhadnagy, Zsidve. Kirchner Lajos magánzó, Budapest. Gorove István magánzó, Budapest. Gorove László magánzó, Budapest. Ifj. Sigmund Prager magánzó, Bukarest. Özv. Pekri Lászlóné birtokosnő, Maros-Vásárhely. G. Minkovics kereskedő, Brassó. Fisch Lipót kereskedő, Csikszereda. Luize Lorencz szappanos Szász-város. Szenkovics Márton birtokos Kolozs-vár. Schlauf Győző adóhivatalnok, Kolozs-vár. Tessedik Károly birtokos, Nagy-Várad. Stárek Margit birtokos, Nyiregyház. Dorics Ambrusné birtokos, Nyiregyház. Freiburger August magánzó, Budapest. Vákár Gergely kereskedő, Brassó. Puskás Lajos körjegyző, Gy.-Szentmiklós. Erános János magánzó, Brassó. Matyásnő gabonakeresk., Brassó. Vinczenti Károlyné földbirtokos, Diod. Miksa Ilona földbirtokos, Diod. Özv. Bárány Ger-gelyné magánzó, Csikszereda. Özv. Eröss Elekné magánzó, Csikszereda. Száva Tinka magánzó, Csikszereda. Anna Bem magánzó, Plojest. Sultana Worza magánzó, Bukarest. Schaffberger Gusztáv vendéglős, Sz.-Udvar-hely. Tóth István birtokos, Kézdi-Vásárhely Rudolf Katz kereskedő, Fogaras. Össze-sen. 162.

Felelős szerkesztők:

Ifj. Dobay János. Möröz Gyula.

Kiadó tulajdonos:
Szabó Albert.

Sz. 623—1884.

Hirdetmény.

Lemhény, Almás csoportosított köz-ségekben a körjegyzői állomás választatás után betöltendő lévén, arra ezennel pályázat hirdettetik.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik ezen állomásra pályázni ohajtaná-nak, mikép kellően felszerelt kérvényei-
ket hozzámm folyó évi aug. hó 1-ő nap-jáig nyújtsák be.

A választás folyó évi augusztus hó 2-án d. e. 8 órától 11-ig terjedő időszak-ban Lemhényben, a körjegyzői csoport székhelyén, a község házánál fog meg-tartatni.

K.-Vásárhelyt, 1884. jul. 3.

Gábor Péter,
szolgabíró.

3—3

